

**FAKULTET
POLITIČKIH
NAUKA**

A Skenderija 72, 71000 Sarajevo, BiH

M dekanat@fpn.unsa.ba
W www.fpn.unsa.ba

T +387 33 200 502
F +387 33 666 804

24-04-2023

1277

Broj: 01-3544-1/23

Datum, 24.04.2023. godine

01 04 8156-7-105
13

KANTON SARAJEVO

Ul. Reisa Džemaludina Čauševića br.1.

N/R Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo gosp. Elvedin Okerić

PREDMET: Odgovor na zastupničko pitanje, veza Vaš dopis br. 01-04-8156-7/23 od 29.03.2023. godine,

Poštovani,

Organizaciona jedinica Univerziteta u Sarajevu, Fakultet političkih nauka, zaprimio je dopis u kojem se traži odgovor na zastupničko pitanje zastupnika Selmanović Faruka koje glasi: *Zašto se ne sprovodi član 67. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo koji precizira prava na individualizaciju u postupku realizacije nastavnog procesa studentima sa poteškoćama u razvoju i invaliditetom u Kantonu Sarajevo koji studiraju na Univerzitetu u Sarajevu?*

Ovim putem, kao rukovodilac Fakulteta političkih nauka, organizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu, tvrdim da navedena ustanova postupa u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju, Statutom Univerziteta u Sarajevu i Pravilima studiranja na Univerzitetu u Sarajevu.

U pogledu postavljenog pitanja želim još jednom istaknuti šta spomenuti član Zakona propisuje:

Član 67. Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo" 33/17,35/20, 40/20 i 39/21):

- (1) *Studentima sa poteškoćama u razvoju i invaliditetom priznaje se pravo na individualizaciju u postupku realizacije nastavnog procesa odnosno prisustvovanja nastavi, sudjelovanju u izvođenju pojedinih nastavnih sadržaja kao i na provjerama znanja studenata.*
- (2) *Visokoškolska ustanova je obavezna statutom preciznije urediti prava studenata iz stava (1) ovog člana, kao i prava lica sa poteškoćama u razvoju i sa invaliditetom prilikom apliciranja za upis u prvu godinu studija i polaganja prijemnog ispita.*

Organizaciona jedinica Univerziteta u Sarajevu, tj. Fakultet političkih nauka i prije stupanja na snagu ovog Zakona o visokom obrazovanju, a u skladu sa Pravilima studiranja, uvažavala je i u potpunosti poštuje pravo na individualizaciju u realizaciji nastavnih procesa što se ogleda u implementaciji propisanih prava u pogledu prisustvovanja nastavi, sudjelovanja u izvođenju

pojedinih nastavnih sadržaja, kao i na provjerama znanja studenata koji imaju određenu vrstu invaliditeta. Svako od propisanih prava se realiziralo i realizira se i dalje na sljedeći način: studentima se omogućavaju posebne konsultacije, literatura se prilagođava mogućnostima i potrebama studenata (npr. za slijepa i slabovidna lica sva se literatura skenira kako bi se prilagodila njihovim potrebama), pri izradi završnog rada studentima s poteškoćama ili invaliditetom dodjeljuje se osoba koja je zaposlenik Fakulteta, a koja im je na raspolaganju svake sedmice za svu tehničku i naučnu pomoć pri izradi rada uz mentora po njihovom izboru, ispiti se održavaju usmeno ili pismeno ili kombinovano, vrijeme trajanja ispita je prilagođeno mogućnostima studenata, itd. Za svu pomoć studentima s poteškoćama ili invaliditetom pored osoblja Fakulteta na raspolaganju je i student prodekan.

Kao dokaz svemu iznesenom, govori i činjenica da je od studijske 2016/2017. godine upisano 22 studenta sa invaliditetom, od čega je 12 studenta završilo prvi ciklus studija, 3 studenta su završila i prvi i drugi ciklus studija, a ostali studiraju na različitim godinama prvog i drugog ciklusa studija. Navedene činjenice, koje je vrlo lako provjeriti u službama našega fakulteta, ukazuju kako je "zaustavljanje studiranja" sintagma koja se, odgovorno tvrdim, ni na koji način ne može dovesti u vezu sa izvođenjem nastavnog procesa i svih drugih aktivnosti koji prate ovaj proces na Fakultetu političkih nauka. Izrečena kleveta uveliko može nanijeti štetu ugledu ustanove, kao i svim nastavnicima i administrativnom osoblju koji već duži niz godina marljivo rade i doprinose inkluziji studenata s invaliditetom i poteškoćama u razvoju, a što uprava Fakulteta neće dopustiti. Kao jedan od argumenata za izneseno navodim i činjenicu pisma zahvale studentice s invaliditetom, koja studira isti studijski program kao i studentica za koju je postavljeno zastupničko pitanje, iz 2019. godine, a koje je upućeno članovima Vijeća Odsjeka i članovima Vijeća Fakulteta, nakon što je završila prvi ciklus studija (trenutno je u fazi izrade završnog rada, a pismo je u prilogu ovoga dopisa), kao i video prilog pod nazivom: "Ruke koje čitaju" pripremljen za Nacionalni dan svjesnosti o bibliotekama 2022. (koji Vam dostavljamo u prilogu, a dostupan je na <https://www.youtube.com/watch?v=1aB9HIUTeAc>) u kojem su direktno učestvovali naši studenti sa invaliditetom, čijim smo radom i uspjehom neizmjerljivo ponosni.

Što se tiče Vašeg upita za konkretnu studenticu, kako ste i naveli, veliki broj aktivnosti, susreta i sastanaka je održan kako bi se iznašao način pružanja najkvalitetnije podrške koju fakultet može pružiti. Tražimo ispravku pogrešnog navoda da "imamo probleme sa određenim profesorima" jer je na sastanku koji se spominje u pitanju, naglašeno samo da profesori i asistenti nisu educirani da rade sa studentima koji imaju cijeli spektar poteškoća.

Prateći neke od vrlo šturih uputa koji stoje u liječničkoj dokumentaciji studentice, predmetnim profesorima je sugerirano da ispiti prilagode mogućnostima studentice koristeći sugestije pri prezentiranju naučenoga. Ispiti na predmetima koje je studentica odlučila polagati organizirani su u usmenom formatu, sa više vremena za postavljeni zadatak i uz verbalno asociranje te postavljena podpitanja koja mogu imati asocijativan učinak. Neizostavno je spomenuti da je studentica tokom dosadašnjeg studiranja imala podršku kolegica i kolega iz studentske asocijacije SPONA kao i saradnica iz Ureda za podršku studentima UNSA, koje su bile podrška studentici na nastavi i

ispitima, te pomagale joj da se uključi u nastavni proces na fakultetu. Studentica je prema povratnim informacijama roditelja, studenata i profesora ostvarila određeni napredak u pogledu socijalizacije sa svojom studijskom grupom. Nažalost, na ispitima nisu ostvareni rezultati koji su, po svemu sudeći, od okoline bili očekivani.

Želim istaknuti da su naši dosadašnji naponi u izvođenju nastavnog procesa (u koji i ispitna procedura spada!) odolijevali izazovima na koje smo nailazili i mogli smo odgovoriti individualnim potrebama studenata. Imajući u vidu specifičnosti i karakter poteškoća studentice za koju je postavljeno zastupničko pitanje, individualizirani program rada zahtjeva stručnu osposobljenost i posebnu pedagošku edukaciju nastavnika i saradnika. Izrada programa za svaki od predmeta i edukacija nastavnika i saradnika zahtjeva vrijeme kako bi se izbjeglo da se takva aktivnost pretvori u formalnost bez stvarnog učinka. Poznato Vam je svakako da u Kantonu Sarajevu i drugim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, osim obaveze propisane Zakonom o visokom obrazovanju i Pravilima studiranja, ne postoje smjernice za izradu individualiziranih programa za visokoškolsko obrazovanje, a što je nužni preduvjet za izradu i donošenje individualiziranih programa.

Vjerujem da ste i svjesni da ne postoje utvrđene i osigurane potrebe ljudskih i materijalnih resursa potrebnih visokoškolskim ustanovama za provođenje inkluzivnog obrazovanja, a što je odgovornost Vlade KS. Pored navedenog važno je spomenuti i činjenicu da nastavnici i većina saradnika koji rade na studijskom programu, a koji pohađa studentica na koju se zastupničko pitanje odnosi, imaju više od dvostrukog opterećenja preko radne norme, ali su uprkos tome uspijevali su da prilagode nastavni proces potrebama studenata sa invaliditetom i poteškoćama.

Dakle, smatram da bi bilo neophodno da Vlada KS osigura materijalnu i tehničku podršku, ali i stručno osposobljene kadrove, radi kontinuirane podrške i sistemskog rješavanja ovakvih izazova u obrazovanju. U suprotnom, inkluzija bilo kojeg nivoa ostat će samo propisana obaveza čije će ispunjavanje biti improvizirano i bez stvarnog učinka.

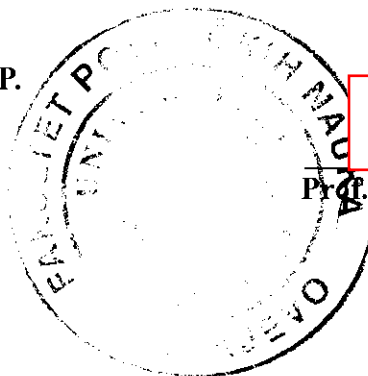
Koristim priliku da u ime osoblja Fakulteta političkih nauka, kao njihov predstavnik, predložim Skupštini Kantona Sarajevo, da spomenuti član 67. Zakona o visokom obrazovanju (trenutno važeći član 101. Zakona o visokom obrazovanju, Službene novine KS, broj 36/22), dodatno uredi tako što će precizirati za koje vrste poteškoća je moguće uraditi individualizirane programe, a u skladu evropskim zakonskim regulativama i praksama, što će svima znatno olakšati buduće izazove u izvršavanju radnih zadataka.

S poštovanjem,

Dostaviti

- naslovu;
- a/a

M.P.

Prof. dr. Sead Turčalo

AN

Postovani,

Ovom prilikom osjecam potrebu da iskazem svoju zahvalnost nastavnom osoblju, svim uposlenicima Fakulteta politickih nauka, I naravno svojim kolegama na razumijevanju I podrsci koju su mi pruzali tokom prvog ciklusa studija.

Sretna sam sto sam imala priliku upoznati sve vas, te saradjivati sa vama.

Iskreno se nadam da cemo uspjesno saradjivati I na drugom ciklusu studija!

S postovanjem,

Sarajevo, 07. 10. 2019.